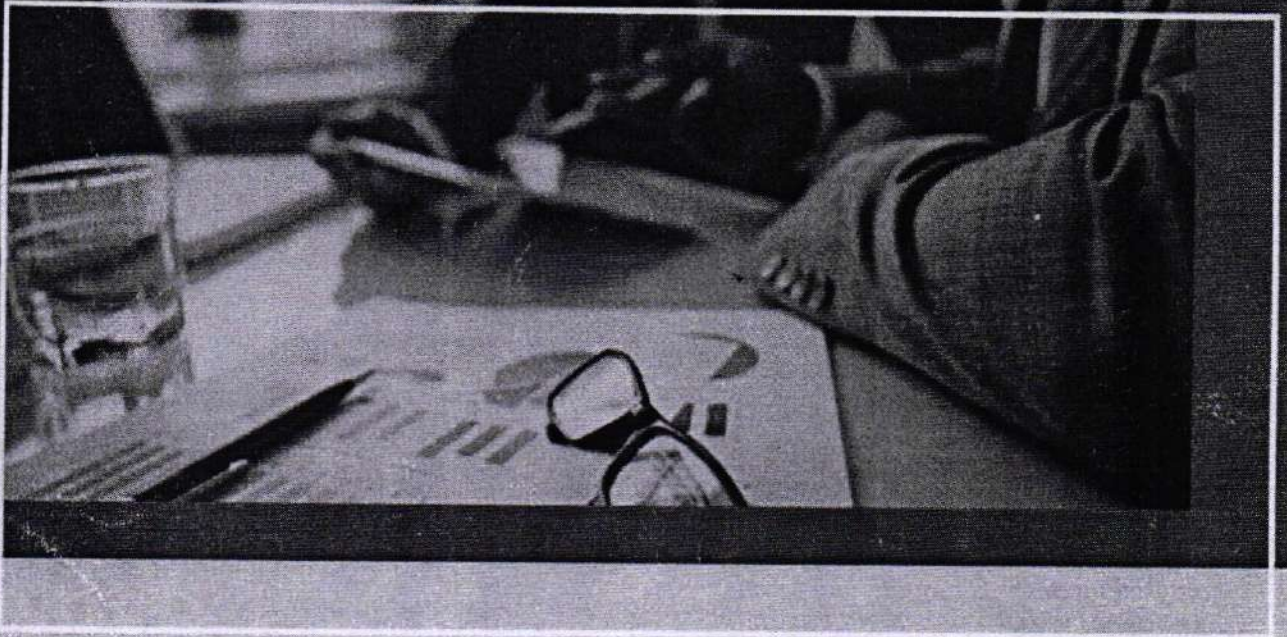

As per UGC Choice Based Credit System

Also Available in
e-Book

BUSINESS ADMINISTRATION

व्यवसाय प्रशासन

डॉ. गणेश पाटील

डॉ. गणेश पटारे

डॉ. उर्मिला गिते

डॉ. नागनाथ माने

डॉ. वाल्मिक मेंढकर

ATTESTED

PRINCIPAL
Smt. Vimlaben Khimji Tejokaya, Arts,
Science & Commerce College
Deolali-Camp (Nashik)

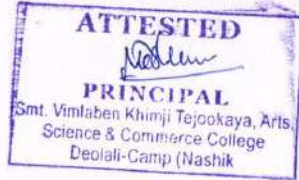

CROSS PATTERN

महाराष्ट्रातील सर्व विद्यापीठांच्या पदवी व पदव्युत्तर वर्गासाठी उपयुक्त
सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे - एस.वाय.बी.कॉम. (सत्र ३ व ४) च्या
नविन CBCS अभ्यासक्रमानुसार क्रमिक पुस्तक.

MPSC, UPSC, NET-SET व इतर स्पर्धा परीक्षांसाठीही उपयुक्त.

व्यवसाय प्रशासन BUSINESS ADMINISTRATION

डॉ. गणेश पाटील
एम.कॉम., एम.फिल., सेट, पीएच.डी.
कर्मवीर रावसाहेब थोरात कला, भाऊसाहेब
हिरे वाणिज्य आणि अण्णासाहेब मुरुकुटे
विज्ञान (केटीएचएम) महाविद्यालय, नाशिक.

डॉ. उर्मिला गिते
एम.कॉम., एम.बी.ए., नेट, पीएच.डी., जी.डी.सी.अॅंड ए.
श्रीमती विमलाबेन खिमजी तेजूकाया कला,
वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,
देवळाली कॅम्प, नाशिक.

डॉ. वाल्मिकि मेंढकर
एम.कॉम., एम.फिल., जी.डी.सी.अॅंड ए., पीएच.डी.
एस.एन. आर्ट्स, डी. जे. मालपाणी कॉमर्स व बी.एन. साखडा सायन्स कॉलेज, संगमनेर.

डॉ. गणेश पटारे
एम.कॉम., एम.फिल., नेट, सेट, एफ.ए.अॅंड ए., पीएच.डी.,
गरवारे कॉलेज ऑफ कॉमर्स,
कर्वे रोड, पुणे-०४.

डॉ. नागनाथ माने
एम.कॉम., एम.फिल., जी.डी.सी.अॅंड ए., पीएच.डी.
नेताजी शिक्षण संस्थेचे,
सुभाष बाबुराव कला महाविद्यालय,
केडगाव, ता. दौंड, जि. पुणे.

Specimen Copy

प्रशांत पब्लिकेशन्स

प्रकरण १.....७

व्यवसाय व्यवस्थापनाची ओळख
(Introduction to Business Administration)

- १.१ प्रस्तावना
- १.२ व्यवसाय
- १.३ व्यवसायाची वैशिष्ट्ये
- १.४ व्यवसायाची व्याप्ती
- १.४ व्यवसायाचे उद्देश
- १.५ व्यवसायाचे महत्त्व
- १.६ वाणिज्य: व्याख्या व संकल्पना
- १.७ उद्योग
- १.८ व्यापार : व्याख्या, व्यापार-पूरक व्यवहार, व्याप्ती, व्यापारपूरक साधने
- १.९ प्रशासन : अर्थ, व्याख्या, प्रशासनाची वैशिष्ट्ये, प्रशासन व व्यवस्थापन यांतील फरक, प्रशासकीय कार्य
- १.१० व्यवस्थापन : अर्थ, व्याख्या, व्यवस्थापनाची कार्ये, व्यवस्थापनाचे तत्व
- १.११ संघटना : व्याख्या, संघटनेचे कार्य

प्रकरण २.....४१

व्यवसाय संस्थांचे प्रकार
(Types of Business Organisations)

- २.१ प्रस्तावना
- २.२ उत्पादन आकारानुसार व्यवसाय संस्था
- २.३ संघटना स्वरूप अथवा मालकी स्वरूपानुसार प्रकार -एकल व्यापारी संस्था, भागीदारी संस्था, संयुक्त भांडवली संस्था अथवा प्रमंडळ, प्रमंडळ व भागीदारी संस्था यातील फरक, कंपनी कायदा कलम २५ नुसार स्थापन झालेली विना-नफा सेवा देणारी प्रमंडळ
- २.४ स्वयंसेवी संस्था
- २.५ एकल कंपनी
- २.६ बहुराष्ट्रीय कंपनी
- २.७ सूक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम
- २.८ उद्योजकता

प्रकरण ३.....६५

व्यावसायिक पर्यावरण
(Business Environment)

- ३.१ व्यावसायिक पर्यावरण : अर्थ व घटक
- ३.२ व्यवसायसंस्थांतर्गत पर्यावरणाचे घटक
- ३.३ व्यवसायसंस्थाबाह्य पर्यावरणाचे घटक
- ३.४ नवीन धोरणांचा व्यवसाय प्रशासनावरील प्रभाव

प्रकरण ४.....७६

व्यवसायसंस्था/कारखाने संवर्धन आणि विकास
(Business Promotion and Development)

- ४.१ प्रस्तावना, व्याख्या
- ४.२ उद्योग/व्यवसाय संवर्धन किंवा प्रोत्साहन संकल्पना
- ४.३ उद्योग/व्यवसाय संवर्धनाची गरज
- ४.४ उद्योग/व्यवसाय संवर्धन किंवा प्रोत्साहन योजनांचे स्वरूप
- ४.५ उद्योग/व्यवसाय संवर्धन किंवा प्रोत्साहनाचे टप्पे/पायऱ्या
- ४.६ लघुउद्योग संवर्धनाचे टप्पे
- ४.७ उद्योगाचा/व्यवसायाचा आकार
- ४.८ उद्योगाचा/व्यवसायाचा आकार ठरविण्यावर परिणाम करणारे घटक
- ४.९ उद्योग/व्यवसाय संवर्धन कार्यात सरकारची भूमिका
- ४.१० सरकारची विशेष आर्थिक राखीव क्षेत्राची भूमिका
- ४.११ व्यवसाय विकास संकल्पना आणि प्रक्रिया
- ४.१२ व्यवसाय विकासासाठीचे महत्वाचे घटक

प्रकरण ५.....९९

कायदेशीर दृष्टिकोन
(Legal Aspect)

- ५.१ प्रस्तावना
- ५.२ व्यवसाय अथवा उद्योगाच्या संवर्धनासाठी कायदेशीर तरतुदीची पूर्तता-व्यवसाय अथवा उद्योगाचे परवाने, औद्योगिक परवाना व इतर नोंदी
- ५.३ औद्योगिक घटकंच्या स्थाननिश्चितीबाबत केंद्र व राज्य शासनाची मार्गदर्शक तत्वे
- ५.४ लघुउद्योग क्षेत्रात राखून ठेवलेल्या औद्योगिक उत्पादनाबाबत परवाना धोरण
- ५.५ वस्तूच्या उत्पादनासाठी शासनाची पूर्वपरवानगी आणि कागदपत्रे पूर्तता

प्रकरण ६.....११०

उत्पादकता
(Productivity)

- ६.१ उत्पादकता-अर्थ

व्यवसाय प्रशासन
Business Administration
© लेखक

■ प्रकाशक । मुद्रक
रंगराव पाटील
प्रशांत पब्लिकेशन्स
3, प्रताप नगर, श्री संत ज्ञानेश्वर मंदिर रोड,
नूतन मराठा महाविद्यालयाजवळ,
जळगाव 425001.

■ दूरध्वनी । वेब । ईमेल
0257-2235520, 2232800
www.prashantpublications.com
prashantpublication.jal@gmail.com

■ आवृत्ती । आयणसंख्या । किंमत
ऑक्टोबर, 2020
978-81-948015-1-1
₹ 195/-

■ अक्षरमुद्रवर्णी
प्रशांत पब्लिकेशन्स

e-Books are available online at www.prashantpublications.com

Prashant Publications app for e-Books
kopykitab.com • amazon.com • play.google.com

या पुस्तकातील कोणताही मजकूर, कोणत्याही स्वरूपात वा माध्यमात पुनःप्रकाशित अथवा संग्रहित करण्यासाठी लेखकांनी लेखी पूर्वपरवानगी घेणे बंधनकारक आहे.

२ । प्रशांत पब्लिकेशन्स

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पासून द्वितीय वर्ष वाणिज्य (सत्र-३ व ४) च्या बदललेल्या CBCS अभ्यासक्रमानुसार 'व्यवसाय प्रशासन' हे पुस्तक वाचकांच्या हाती देत असतांना मनस्वी आनंद होत आहे.

या नवीन अभ्यासक्रमाला अनुसरून या पुस्तकात व्यवसाय व्यवस्थापनाची ओळख, व्यवसाय संस्थांचे प्रकार, व्यावसायिक पर्यावरण, व्यवसायसंस्था/कारखाने संवर्धन आणि विकास, कायदेशीर दृष्टिकोन, उत्पादकता, व्यवसाय सहसंबंध/संपर्क, व्यवसाय युती (वाढीची रणनीती) यांची साध्या व सोप्या शब्दांत मांडणी केली आहे. प्रस्तुत पुस्तकात अद्ययावत आणि अचूक माहिती देऊन हे पुस्तक परिपूर्ण करण्याचा प्रयत्न केला आहे. यामुळे महाराष्ट्रातील सर्व विद्यापीठांच्या पदवी आणि पदव्युत्तर विभागांच्या वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांना तसेच विविध स्पर्धा परीक्षांना बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हे पुस्तक उपयुक्त ठरेल याबद्दल विश्वास वाटतो.

प्रस्तुत पुस्तक लिहितांना आई-वडील, सहकारी प्राध्यापक, ग्रंथपाल, मित्र व स्नेही यांचे अनमोल सहकार्य लाभल्यानेच हे पुस्तक अत्यंत कमी कालावधीत पूर्ण करता आले. त्याबद्दल त्यांचे आम्ही मनःपूर्वक आभारी आहोत.

प्रस्तुत पुस्तक प्रकाशित करण्याची जबाबदारी उचलणारे 'प्रशांत पब्लिकेशन्सचे' संचालक श्री. रंगराव पाटील, श्री. प्रदीप पाटील यांच्या सहकार्यामुळे हे पुस्तक प्रत्यक्षात येवू शकले त्याबद्दल आम्ही त्यांचे मनःपूर्वक आभार व्यक्त करतो.

- लेखक

